

Tuulikki Nurminen 2.11.2006

Kirjastojen verkkokäyntien tilastoinnin yhdenmukaistaminen Lausuntoluonnos

Verkkokäyntien tilastointia puoltava kannanotto

Kirjastojen verkkokäyntien tilastoinnin yhdenmukaistaminen -selvityksen osalta olen sitä mieltä, että **on erittäin tärkeää, että verkkokäyntien tilastointi saataisiin yhdenmukaistettua ja että tilastoitavat asiat saataisiin selvästi määriteltyä ja löydettyä ratkaisumallit tilastoinnin teknisen toteutuksen osalta. Myös se, että eri kirjastotyyppit tekisivät määrittelyt ja tekniset ratkaisut yhdessä ja verkkokäytön tilastointijärjestelmää varten saataisiin keskitetty ratkaisu, olisi tilastoinnin yhdenmukaisuuden ja luotettavuuden kannalta tärkeää.**

Taustaa

Standardin ISO/CD 2789 luonnoksessa vuodelta 2005 (committee draft) määritellään virtuaalikäynti kirjaston ulkopuolelta tapahtuvaksi verkkoasiointitapahtumaksi. Tapahtuman aikana katsottavien sivujen, tehtävien hakujen tai muiden yksittäisten pyyntöjen määrällä ei tällöin ole merkitystä. **Yhden tilastoidun verkkokäynnin aikana asiakas voi käyttää kaikenlaisia kirjaston sähköisiä palveluja.** Kirjaston sisältä (kirjaston asiakaskäytössä olevilta tietokoneilta tai kirjaston henkilökunnan tietokoneilta) käsin tapahtuvat verkkokäynnit eivät kuulu tilastoitaviin, koska ne tilastoidaan jo fyysisten käyntien tilastoinnin yhteydessä. Tämä on erittäin keskeinen vaatimus verkkokäyntien tilastoinnille ja tilastointia mietittäessä tulee järjestelmä rakentaa niin, että sisäisen ja ulkoisen käytön erottelu tapahtuu teknisesti mahdollisimman yksinkertaisella tavalla ja vaatii mahdollisimman vähän hallinnointia sekä tietohallinnollisia toimenpiteitä.

Verkkokäynnin vastaa käsitteellisesti normaalia fyysistä kirjastokäyntiä, jonka aikana asiakas voi käyttää erityyppisiä palveluita paikan päällä kirjastossa. Erityyppisten palveluiden käyttöä on myös mahdollista tilastoida tarkemmin (esim. tietokantahaut, etäuusinnat), mutta niitä ei lasketa yhteen verkkokäyntien kanssa, vaan pidetään niistä erillään.

Ehdotus myös yksityiskohtaisemman verkkokäytön tilastoinnista ja sen kehittämisestä

Vaikka selvityksessä määritelty verkkokäyttö ei sisällä kirjastossa tapahtuvaa verkkokäyttöä eikä erityyppisten palveluiden tarkempaa tilastointia (esim. tietokantahaut, verkkoaineiston käyttö), mielestäni on tärkeää, että verkkokäytön yksityiskohtaisessamme tilastoinnissa huomioidaan myös nämä käytöt, vaikka niitä ei lasketa fyysisen kirjastokäynnin kanssa samanarvoisesti tilastoitavaksi kirjaston ulkopuolelta tapahtuvaksi verkkoasiointitapahtumaksi. Myös tämän yksityiskohtaisemman verkkokäytön tilastointi tulisi huomioida suunniteltaessa tilastoinnin toteutustapaa ja teknistä ratkaisua.

Perustelut ehdotukselle: kun verkkokäytön etäkäyttö on fyysiseen kirjastokäyntiin verrattavissa oleva tilastointiyksikkö niin esim. verkkoaineistojen käyttö on lainaustapahtumaan verrattavissa oleva tapahtuma.

Tilastotietojen keruun toteutustapa käytännössä

Verkkopalveluiden tilastotietojen keruu on tällä hetkellä epäluotettavaa ja puutteellista. **Yhteisten määrittelyjen lisäksi tarvitaan parempia teknisiä ratkaisuja tilastojen keruuseen. Jotta järjestelmästä saataisiin yhdenmukainen, se tulisi luoda keskitetysti.** Sitä, tulisiko ja voidaanko tilastointi toteuttaa keskitetysti hankittuna ja ylläpidettynä palveluna vai voidaanko keskitetysti tarjota järjestelmä, jonka avulla kirjasto voivat itse kerätä tilastot, tulisi vielä pohtia. Mikäli viimeksi mainittu ratkaisu saadaan hyvin ja käyttäjän kannalta helppokäyttöisesti toteutettua, pitäisin alustavasti sitä parempana ratkaisuna.

Verkkotilastointiin liittyy monia ongelmia, jotka tulee saada ratkaisua, ennenkuin tilastointi saadaan onnistumaan, esim.

- miten saadaan käyttö tilastoitua jos käyttäjä tulee palveluun esim. kehysorganisaation sivun kautta tai menee suoraan palvelun tarjoavan (esim. tietokannat) sivulle
- kaikki kehysorganisaatiot eivät ole hyväksyneet käytön tilastointia lainkaan, jonka vuoksi esim. kirjaston verkkosivujen käytöstä ja kirjaston oman tietokannan käytöstä ei ole saatu lainkaan tilastoja
- etäkäyttöä ja kirjaston sisältä tapahtuvaa verkkokäyttöä ei ole saatu erikseen tilastointi
- oppilaitosten osalta olisi hyvä saada käyttö neljällä eri tavalla tilastoitua: kirjastoissa tapahtuva käyttö, muualla kehysorganisaatiossa tapahtuva käyttö, etäkäyttö kehysorganisaatioon kuuluvien taholta ja etäkäyttö kehysorganisaatioon kuulumattomien taholta, jotta myös kirjaston ulkopuolista vaikuttavuutta saataisiin mitattua
- joissain organisaatioissa IP-numerojärjestelmä on niin sekava (esim. kirjaston IP-numerot siellä täällä sekaisin numerolistassa tai usean organisaation numerot sekaisin samassa listassa) että esim. kirjaston IP-numeroista tai tietyn yliopiston IP-numeroista tapahtuneen käytön erottaminen muusta käytöstä voi olla varsin hankalaa (ja järjestelmän koko ajan muuttuessa IP-numerojärjestelmän logiikan ajantasaisena pito vielä hankalampaa)